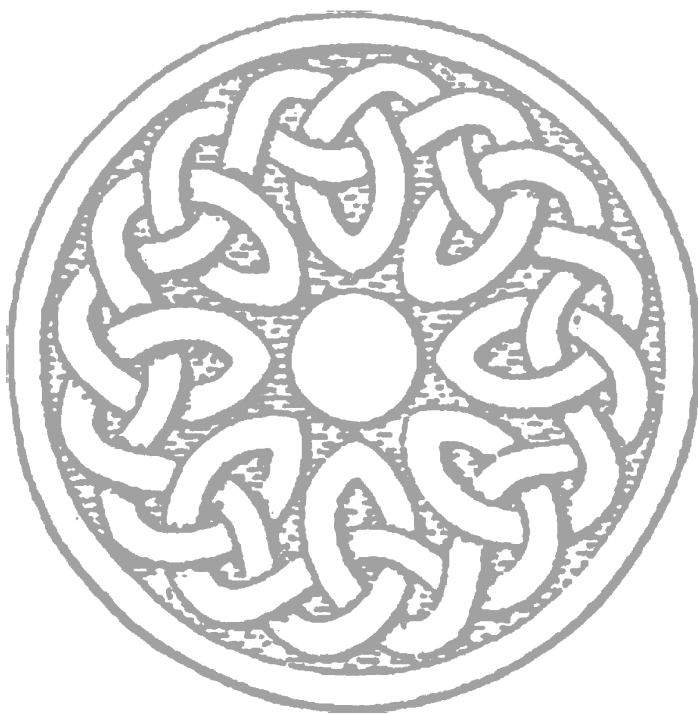

DE DUIF DES DOODS

ZUSTER FIDELMA

Reeds verschenen in deze reeks:

1. Absolutie voor moord
2. Lijkwade voor een aartsbisschop
 3. Moord in de abdij
 4. De listige slang
 5. Het web van Araglin
 6. De vallei van het kwaad
 7. De verdwenen monnik
 8. Dood van een pelgrim
 9. Vrouwe van het duister
10. Het klooster van de dode zielen
 11. De gekwelde abt
 12. De nacht van de das
 13. De leprozenbel
 14. Moord uit de golven
15. Een gebed voor de verdoemden
 16. Dansen met demonen
 17. Het valse concilie
 18. De duif des doods

Fidelma als stripverhaal:

1. Absolutie door moord (SC) ISBN 9789034305534
1. Absolutie door moord (HC) ISBN 9789034305541
2. Een lijkwade voor een aartsbisschop (SC) ISBN 9789034306807
2. Een lijkwade voor een aartsbisschop (HC) ISBN 9789034306814

Meer informatie over de uitgaven van
Uitgeverij De Leeskamer kunt u vinden
op onze internetsite:

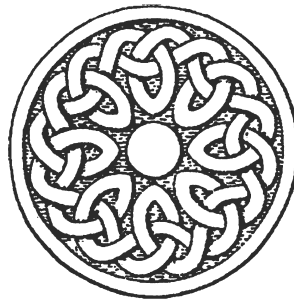
www.Leeskamer.nl

of schrijf naar Uitgeverij De Leeskamer,
Boldijk 4, 7021 JA Zelhem (Nederland)

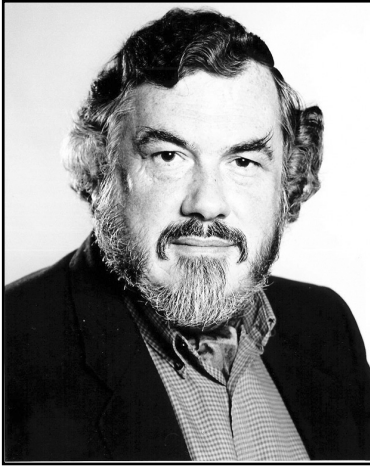
PETER TREMAYNE
ZUSTER FIDELMA 18

DE DUIF DES DOODS

EEN KELITISCH MISDAADMYSTERIE

De Leeskamer

Peter Tremayne is het pseudoniem van de Ierse wetenschapper en schrijver Peter Berresford Ellis. Hoewel hij op 10 maart 1943 in Coventry (Engeland) geboren is, heeft hij door zijn uit Cork afkomstige Ierse vader sterke banden met Ierland. Zijn moeder is van een oude Saksische familie, zijn grootmoeder is afkomstig uit een Bretons geslacht. Na zijn studie besloot hij net als zijn vader de journalistiek in te gaan. Hij werkte voor diverse Engelse bladen en begon daarnaast boeken te schrijven. Zijn eerste boek verscheen in 1968 (*Wales - A Nation Again*) en ging over de strijd om politieke zeggenschap van Wales met de regering in Londen. In 1975 werd hij full-time schrijver. Hij werd bekend door zijn populair wetenschappelijke boeken over de Keltische geschiedenis, die hem een groot aantal bekroningen opleverden, inclusief een eredoctoraat aan de universiteit van Londen.

Vanaf 1977 begon hij onder de naam Peter Tremayne ook fictie te schrijven, voornamelijk horror en heroïc fantasy. Tussen 1983 en 1993 schreef hij ook acht avonturenrillers onder de naam Peter MacAlan. *Zuster Fidelma* kwam tot leven in 1993, toen Peter een paar korte verhalen over haar schreef om te laten zien hoe de wetten van de brehons in die tijd in Ierland werkten en hoe een vrouw in die maatschappij als juriste zou kunnen functioneren. De Engelse uitgeverij Headline vroeg hem vervolgens om langere verhalen over Fidelma en deze bleken zo succesvol dat ze keer op keer herdrukt moesten worden, regelmatig zelfs al op de dag van verschijning. De boeken over zuster Fidelma verschijnen inmiddels in zeventien talen en de eerste twee verhalen zijn ook als stripverhaal verschenen.

Voor meer informatie kunt u terecht op de site van Uitgeverij De Leeskamer en op de zeer uitgebreide Engelstalige site van de *Sister Fidelma-society*, waar nog veel meer over de auteur en over Fidelma te vinden is. Ook kunt u zich daar abonneren op het drie maal per jaar verschijnende *Sister Fidelma*-tijdschrift *The Brehon* en een aantal met zuster Fidelma verbonden artikelen bestellen.

Het internetadres van de Fidelma-society is:

www.sisterfidelma.com

(postadres: 1818 North Taylor St #312, Little Rock, AR 72207 USA)

De duif des doods is een uitgave van

Uitgeverij De Leeskamer, 7021 JA Zelhem, Nederland

© 2009 by Peter Tremayne

© 2019 Nederlandse editie Uitgeverij De Leeskamer

Oorspronkelijke titel: *The dove of death*

Vertaling: Erna Teunissen

Met dank aan Willem van Bentum, Machteld Uyttersprot en Marco Books

Omslagontwerp: Leo Wildschut

ISBN 978 90 8606 045 0

NUR 332

Voor mijn oude vriend professor Per Denez, die als eerste voorstelde om Fidelma naar Bretagne te sturen; voor Bernez ar Nail, voor zijn advies en begeleiding; voor Yves Borius, de vroegere burgemeester van Sarzhav (Sarzeau) vlakbij Brillhag en lid van het Conseil Général du Morbihan; voor Hervé Latimier en Jean-Michel Mahé voor hun vertalingen van Fidelma in het Bretons; voor Marie-Claude en Claud David voor hun gastvrijheid; en voor al mijn andere Bretonse vrienden.

*Gant ar spi e c'hello pobl Vreizh adkemer un deiz he flas e-touez pobloù ar bed
gant he yezh hag he sevenadur.*

‘In de hoop dat de oude Bretonse natie, de taal en de cultuur weer een rechtmatige plaats zullen krijgen tussen de naties van de wereld.’

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

De censor (eigenlijk de censuur, red.) vergeeft de raven maar geeft de schuld aan de duiven.

Juvenalis, eerste/tweede eeuw na Christus

Non semper ea sunt quae videntur.

De dingen zijn niet altijd wat ze lijken te zijn.

Phaedrus, eerste helft van de eerste eeuw na Christus

Notitie m.b.t. de vertaling: In Vlaanderen is het gebruikelijk om een inwoner van Bretagne een *Bretoen* te noemen, al komt *Breton* ook wel voor. In Nederland is *Bretoen* echter zeer ongewoon en daarom is ervoor gekozen om *Breton* te gebruiken. Daarnaast wordt in de tekst af en toe verwezen naar *Britten*; daarmee wordt bedoeld op de Keltische Britten die door de Saksen grotendeels verdreven zijn uit wat tegenwoordig Engeland genoemd wordt.

HISTORISCHE SCHETS

De gebeurtenissen in dit verhaal vinden plaats in de zomer van het jaar 670 (na Chr.) en volgen op de belevenissen beschreven in *Het valse concilie*. Fidelma en Eadulf keren terug naar huis na hun avontuur tijdens het concilie van Autun in Bourgondië, via de havenstad Naoned (Nantes) dat in het vroegere Armorica ligt – ‘het land voor de zee’. De zeeroute naar huis voert hen langs de zuidkust van het schiereiland, voordat naar het noorden wordt afgebogen. Zo worden de Rotsen van Penmarc’h vermeden. Daarna buigt de route naar het noordwesten via de Baie d’Audierne en dan verder richting Ierland.

Dit deel van Armorica staat nu bekend als ‘Klein Brittannië’, ofwel Bretagne. De oorspronkelijke Gallisch-Keltische bevolking werd gedurende de vijfde, zesde en zevende eeuw overspoeld door golven van Brits-Keltische vluchtelingen. Deze Britten zochten daar hun toevlucht na de invasie van de Anglo-Saksen, die hun koninkrijken aan het uitbreiden waren in Zuid-Engeland en die in de tiende eeuw zouden samenvoegen tot Angle-land, ofwel Engeland.

Zoals St Gildas (*d.* AD 570), een van de Britse vluchtelingen, in *De Excidio et Conquestu Britanniae* (Over de verwoesting en verovering van Brittannië) schreef, werden de Britse Kelten of afgeslacht of gedwongen over zee weg te vluchten voor de *ferocissimi Saxones*.

De Britse vluchtelingen brachten hun Keltische dialect mee, wat niet veel afweek van de inheemse Gallische taal, en worden tegenwoordig Bretons genoemd. Ik heb deze naam gebruikt om hen makkelijker te onderscheiden van de oorspronkelijke Britten.

In de tijd van Fidelma waren de vooraanstaande Bretonse abdijen centra voor Keltische kennis en literatuur. Het oudst bestaande manuscript in de Bretonse taal dateert uit de achtste eeuw en is een eeuw ouder dan de oudste tekst in het Frans. Het staat bekend onder de naam *Leiden Ms Vossianus* en bevindt zich in de collectie van de Universiteit van Leiden, Nederland. Het is een beschouwing over biologie, geschreven door Bretonse geleerden en uniek onder de vroegmiddeleeuwse Keltische manuscripten omdat het Keltische woorden bevat in een medische context.

Er ontstond in de zevende en achtste eeuw een onderscheid tussen Bretons, Cornish (de taal van Cornwall) en Welsh (de taal van Wales). In de tijd daarvoor waren die drie talen in eerste instantie niet van elkaar te onderscheiden; ze hadden zich nog niet ontwikkeld als een dialect van hun Britse (Keltische) moedertaal. Langzamerhand kwamen er steeds meer verschillen door de invloeden van plaatselijke inheemse talen. Daarom is het in dit verhaal voor Fidelma en Eadulf, die wel wat kennis hebben van het Keltisch van de Britten, soms moeilijk om het Bretons te verstaan.

Er zijn veel teksten door Bretonse geestelijken geschreven in het Latijn. Er

zijn teksten over de levens van zo'n veertig heiligen bekend in de periode van de zevende tot de veertiende eeuw. En dan zijn er nog de *Libri Romanorum et Francorum*, in feite een verzameling van in Bretagne toegepaste wetten. Aanvankelijk beschreven de geleerden deze teksten abusievelijk als '*Kanones Wallici*' (Welshe canonieke wetten of Welshe wetsregels), maar nu gaat men ervan uit dat deze teksten zijn opgesteld in Bretagne, in de zesde eeuw. Er bestaat alleen nog een negende-eeuwse kopie van.

Bretagne was ten tijde van dit verhaal opgedeeld in verschillende kleine koninkrijken, die allemaal trouw hadden gezworen aan een opperkoning, die 'koning van de Bretons' werd genoemd. Omdat alle archieven verloren zijn gegaan en er verwarring bestaat over de wijze van datering, kunnen de exacte data van de diverse bewindsperiodes niet met zekerheid worden vastgesteld. Maar het is hoe dan ook zeker dat Alain Hir (de Lange) in die tijd heeft geregeerd.

In het jaar 670 was Domnonia, in het noorden, het machtigste rijk geworden, dat heerste over de andere Bretonse koninkrijken; Alain Hir stamde af van dat vorstenhuis. Domnonia had een verbond gesloten met het zuidelijker gelegen Bro-Erech, dat later hernoemd werd tot Bro-Waroch ter ere van een van de meest beroemde heersers. In het zuidwesten lag het koninkrijk Bro-Gernev (Kernev) dat later in het Frans Cornouaille genoemd zou worden. Daar was Gradlon ap Alain op dat ogenblik de heerser. In het noordwesten van het schiereiland lag Bro-Leon. De laatste koning van dat gebied, Ausoch, was rond het jaar 590 gestorven en daarom was dit kleine koninkrijk een leengoed geworden. En dan was er nog een deels onafhankelijk gebied, genaamd Pou-Kaer of Poher, dat zich uiteindelijk aansloot bij Cornouaille.

Uit deze plaatsnamen blijkt al dat sommige een Britse oorsprong hebben. In Domnonia hebben de vluchtelingen uit Dumnonia (Zuid Engeland) zich gevestigd. Dumnonia is de huidige Engelse county Devon. Kernev of Cornouaille in Bretagne is hetzelfde als Kernow of Cornwall in Engeland.

Voor degenen die belangstelling voor techniek hebben: ik heb de chronologie van St. Theophanes Confessor (758-818 na Chr.) gevolgd. Hij was een Byzantijnse aristocraat, ascetisch monnik en geschiedkundige. Hij noemde de ontdekking van *pyr thalassion* (vloeibaar vuur) en het eerste gebruik ervan net voor het jaar 670. Hij merkt op dat wat wij nu 'Grieks vuur' noemen is uitgevonden door Callinicus, een bouwmeester en vluchteling uit Heliopolis in Fenicië (de tegenwoordige Bekavallei in Libanon). Callinicus was naar Constantinopel gevlucht na de Islamitische verovering van dat gebied. Het *pyr thalassion* was moeilijk te doven, het water verspreidde juist de vlammen. Zelfs in de tiende eeuw waarschuwde keizer Constantijn VII Porphyrogenitus zijn zoon nog – in *De Administrando Imperio* – om drie dingen beslist nooit aan een vreemdeling te geven: een kroon, de hand van een prinses en het geheim van 'vloeibaar vuur'.

BELANGRIJKSTE PERSONAGES IN DIT VERHAAL

Zuster Fidelma van Cashel, een *dálaigh* (soort onderzoeksrechter) in het Ierse rechtssysteem van de zevende eeuw na Christus

Broeder Eadulf, een Saksische monnik afkomstig uit Seaxmund's Ham, levensgezel van Fidelma.

Op de Brandgans

Bressal van Cashel, Fidelma's neef en gezant van haar broer Colgú, koning van Muman

Murchad, de kapitein

Gurvan, de stuurman

Wenbrit, de kajuitjongen

Hoel, een bemanningslid

Op het eiland Hoedig

Broeder Metellus, een Romeinse geestelijke

Lowenen, de hoofdman

Onenn, zijn vrouw

Op het schiereiland Rhuis

Abt Maelcar van de abdij van de Heilige Gildas

Broeder Ebolbain, zijn schrijver

Aourken, een weduwe

Berran, ezeldrijver

Biscam, een koopman

Barbatil, Argantkens vader

Coric, zijn kameraad

In het fort van Brillhag

Macliau, zoon van de *mac'htiern* (heer) van Brillhag

Argantken, Macliau's vriendin

Trifina, Macliau's zus

Iuna, hoofd van de huishouding

Bleidbara, commandant van de wacht in Brillhag

Boric, zijn plaatsvervanger en spoorzoeker

Iarnbud, een *bretat*, of rechter, werkzaam voor de *mac'htiern* van Brillhag

Riwanon, vrouw van Alain de Lange, koning van de Bretons

Budic, commandant van haar lijfwacht

Ceingar, haar dienstmeisje

Alain Hir (de Lange), koning van de Bretons

Canao, de *mac'htiern*, heer van Brillhag

Kaourentin, een *bretat* of rechter uit Bro-Gernev

Op Govihan

Heraclius, een apothecaris uit Constantinopolis

Koulm ar Maro, 'de Duif des doods'

HOOFDSTUK EEN

Fidelma van Cashel leunde op haar gemak tegen de reling van de achtersteven van het koopvaardijschip en keek naar de verdwijnende kustlijn.

‘Het is goed om naar huis te gaan, nicht,’ glimlachte de lange, roodharige man die naast haar stond. Hij zou Fidelma’s broer kunnen zijn, zo leken ze op elkaar. Hij was van haar leeftijd, eind twintig, en zag er sympathiek uit – hoewel zijn kaak wat krachtiger was dan de hare, vierkant en naar voren stekend, zodat het oog daar eerder op viel dan op zijn vriendelijke gezicht en sprankelende grijsgroene ogen. Zijn kleding was goed van snit en hij zou kunnen doorgaan voor een rijke koopman. Al leek hij door zijn gespierde lichaam eerder op een krijger.

Fidelma draaide haar hoofd iets naar hem toe.

‘Ik zou liegen als ik dat zou ontkennen, neef Bressal. Ik ben al veel te lang weg uit het koninkrijk van mijn broer. Met Gods hulp hebben we een aangename terugreis naar Aird Mhór voor de boeg.’

Bressal, prins van de Eóghanacht van Cashel, knikte ernstig.

‘Het weer ziet er goed uit, en hoewel het niet erg hard waait, komt de wind in ieder geval uit het zuiden. Als de kapitein overstag gaat hebben we daarna de hele tijd de wind in de rug.’

Fidelma draaide zich weer om naar de verdwijnende kustlijn. Er stond inderdaad een lichte wind uit het zuiden en het leek een aangename, warme dag te worden, hoewel het zonlicht wat nevelig was. Het stevige koopvaardijschip – de *Gé Ghúirainn*, de *Brandgans* – was een halve dag eerder vertrokken vanuit de zoutmoerassen van Gwenrann en voer op dit moment schuin aan de wind.

Bressal keek naar de zeilen. ‘Onze brave kapitein Murchad zal nu wel snel koers wenden om de wind te vangen,’ merkte hij op. ‘Maar ik begrijp dat jij hem en dit schip goed kent?’

‘Ik was verbaasd dat ik de *Brandgans* in de haven van Naoned aantrof, toen we aankwamen,’ erkende Fidelma. ‘Ik heb heel wat dagen op dit schip doorgebracht toen Murchad een groep pelgrims van Aird Mhór naar het heiligdom van de gezegende Jacobus bracht.’

Bressals glimlach verbreedde zich. ‘Ik kan me je niet als pelgrim voorstellen, Fidelma. Ik heb ook nooit begrepen waarom je bent ingetreden in het klooster.’

Fidelma ergerde zich niet aan de opmerking van haar neef. Ze waren samen opgegroeid en waren zowel vrienden als familie. Fidelma haalde haar schouders op, ze had zichzelf vaak hetzelfde afgevraagd.

‘Ik werd door onze neef abt Laisran overgehaald om dat te doen. Ik had de juridische opleiding van Morann in Tara afgerond en wist niet wat de volgende stap in mijn leven zou zijn.’

‘Maar je had de bevoegdheid van *anruth* behaald, één graad onder de hoogste die je in een juridische opleiding kunt halen. Waarom ben je niet doorgegaan om *ollamb* te worden, professor in de rechten? Ik heb altijd gedacht dat jij met jouw ambitie dat zou gaan doen. Je zou brehon van de koning hebben kunnen worden.’

Fidelma trok een gezicht. ‘Ik wilde niet dat de mensen zouden zeggen dat ik mijn carrière aan mijn familie te danken had. En ik wilde ook niet ergens aan vastzitten.’

‘Ik zou juist denken dat intreden in Bridgets abdij in Cill Dara precies dát betekende – vastzitten aan regels en beperkingen.’

‘Dat wist ik toen nog niet,’ zei Fidelma verdedigend. ‘De abdij wilde iemand met juridische kennis. Nou, je hebt gehoord waarom ik uit Cill Dara ben weggegaan en, om eerlijk te zijn, ik heb me sindsdien nooit bij welk instituut dan ook aangesloten. In plaats daarvan heb ik uit vrije wil mijn broer gediend, elke keer als hij mij nodig had.’

‘Eadulf vertelde me dat jullie een paar dagen lang de rivier zijn afgezakt vanuit Bourgondië.’

‘We hebben een concilie in Autun bijgewoond met enkele bisschoppen en abten uit Éireann. Abt Séгдаe van Imleach en de anderen zijn daar gebleven, nog steeds in bespreking. Ze hadden ons niet meer nodig en dus hebben we besloten om terug naar de kust te gaan, op zoek naar een schip dat ons naar huis kan brengen.’

Het was een verrassing voor Fidelma geweest om bij aankomst in de drukke haven van Naoned bijna als eerste tussen al die mensen haar eigen neef Bressal tegen te komen, die daar over de houten kades liep. Hij vertelde haar dat haar broer, koning Colgú, hem naar de zoutmoerassen van Gwenrann had gestuurd om over een handelsverdrag te onderhandelen met Alain Hir, koning van Bretagne, om scheepsladingen zout mee terug te nemen naar Muman. Zout was erg duur in de Vijf koninkrijken van

Éireann, zo duur dat de wet waarschuwde voor de begeerlijkheid ervan en dat sommigen zich door niets zouden laten weerhouden om het te krijgen. Het zout van Gwenrann – de naam, zo werd aan Fidelma uitgelegd, betekende ‘het witte land’ want zo zagen de grote zoutmoerassen eruit – was sinds mensenheugenis vermaard en werd zeer gewaardeerd.

Fidelma was nog meer verrast toen ze ontdekte dat haar neef zijn reis op het schip de *Brandgans* had gemaakt; het schip waarop zij een van haar gevaarlijkste avonturen had beleefd. Het was zuiver toeval dat dit schip had aangemeerd in de haven van Naoned. De zoutpannen van Gwenrann lagen westwaarts langs de kust en het ruim van het schip lag al vol met zakken vol zout, dat was gewonnen uit de zee. Bressal wist dat koning Alain Hir naar zijn fort in Naoned was gegaan en het protocol eiste dat Bressal voor zijn terugreis tijd moest maken om de Bretonse koning te bedanken en afscheid te nemen. Het verdrag betrof niet één enkele scheepslading zout, maar moest zorgen voor een voortdurende handel tussen de havens van Muman en ‘Klein Brittannië’.

‘Het was een geluk dat we naar Naoned zijn gekomen,’ zei Bressal, haar onuitgesproken overdenkingen over dit toeval hardop herhalend, ‘anders waren we elkaar compleet misgelopen. Ah!’

Die uitroep klonk in antwoord op een schreeuw van een stoere, gedrongen man met grijzend haar en een verweerd gezicht. Er kon geen misverstand over bestaan dat hij een zeeman was. Murchad, de kapitein van de *Brandgans*, was eind veertig en had een opvallende neus die de nadruk legde op de dicht bij elkaar staande zee grijze ogen. De dreigende uitdrukking werd gecompenseerd door een uitstraling van bijna verborgen humor in zijn blik. Zoals Bressal al eerder had ingeschat waren de bemanningsleden nu druk in de weer met de schoten. Ze trokken aan de touwen terwijl stuurman Gurvan zijn gewicht tegen het grote roer gooide om met behulp van een ander bemanningslid het schip van koers te laten veranderen, zodat het de wind in de rug kreeg.

Fidelma en Bressal klampten zich enkele ogenblikken aan de reling vast om hun evenwicht te bewaren toen het dek omhoogkwam, de masten boven hen overhielden en de zeilen in de wind klapperden. Toen werd het stil en leek het schip weer kalm over het blauwe water te glijden.

Murchad stak het dek over om met Gurvan te gaan praten en tegelijk de koers van het schip te controleren. Toen keek hij met een vriendelijke glimlach naar Fidelma en haar kameraad en ging onderdeks.

‘Een man van weinig woorden,’ glimlachte Bressal.

‘Maar een goed zeeman,’ antwoordde Fidelma. ‘Je weet dat je veilig bent als Murchad het commando heeft. Ik heb hem stormen en piraten-aanvallen te lijf zien gaan alsof het de gewoonste zaak van de wereld was.’

‘Gezien de heenreis met hem vanuit Aird Mhór twijfel ik daar niet aan,’

